

BİR ALT LİGE İNDİRME
CEZASININ TÜRK
(SPOR) HUKUKUNDA
YARATTIĞI FIRTINA

Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK*

* Adalet Eski Bakanı. Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

Temmuz 2011’de patlak veren şike ve teşvik primi soruşturmasıyla birlikte gündeme gelen “*bir alt lige indirme*” cezası Türk spor mevzuatında şimdiye kadar pek tartışılmamış ve üzerinde etraflı olarak düşünülmemiş bazı hukuki sorunların mevcut olduğunun farkına varılmasını sağlamıştır.

Konu aslında iki boyutludur. Birinci boyut; Savcılık tarafından en başta 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’un 11.maddesi çerçevesinde başlatılan ve yürütülen ceza soruşturmasını ilgilendirmektedir. İkinci boyut ise, 6222 sayılı Kanun’un 19.maddesinin; “*Bu Kanuna göre bir spor kulübüne veya spor kulübünün mensubuna ceza verilmesi, bu kulübün bağlı olduğu federasyonun yaptırım uygulama yetkisini kaldırmaz*” şeklindeki hükmü çerçevesinde TFF tarafından başlatılan soruşturmaya ilişkindir. İncelememizde olayın bu ikinci boyutu ele alınacaktır. Burada hemen belirtmek gerekir ki, her iki yargılama çerçevesinde gündeme gelen cezalar birbirinden farklıdır. Şike ve teşvik primiyle ilgili ceza yargılaması, genel bir yaklaşımla, bildiğimiz klasik hapis cezası, adli para cezası gibi cezaların uygulanmasıyla sonuçlanabilecek iken, TFF tarafından başlatılan soruşturma, kural olarak, kişiler bakımından müsabakalardan men veya hak mahrumiyeti cezasıyla, kulüpler bakımından ise “*bir alt lige indirme*” (“*küme düşürme*”)^[1] cezasıyla sonuçlanabilir. İncelememiz şike ve teşvik primi iddiasıyla TFF tarafından başlatılan soruşturmada iddia doğru görüldüğü takdirde olaya karışan kulüpler hakkında uygulanabilecek olan “*bir alt lige indirme*” (“*küme düşürme*”) cezasını konu almaktadır. “*Bir alt lige indirme*” (“*küme düşürme*”) cezasını sadece TFF’nin yetkili kurulları verebilecektir; ceza mahkemesinin bu cezayı uygulama konusunda herhangi bir yetkisi yoktur.

Demek ki, TFF tarafından şike ve teşvik primi iddiasıyla TFF düzenlemeleri çerçevesinde başlatılan soruşturmada, soruşturmaya konu olan spor kulüplerinin bir alt lige düşürülme (küme düşürülme) cezasına maruz kalmaları riski mevcuttur. Bu konu tamamen delillerin değerlendirilmesiyle ilgilidir ve takdir yetkisi TFF’nin ilgili kuruluna aittir. Bu bağlamda önemli olan; şike ve teşvik primi iddiasına bağlı olarak “*bir alt lige indirme*” (“*küme düşürme*”) cezasını TFF’nin hangi kurulunun vereceğidir. İncelememizin konusunu esas itibarıyla bu soru teşkil etmektedir.

TFF’nin hangi kurulunun “*bir alt lige indirme*” cezasını verebileceğini tespit etmek için ilgili mevzuatın konuya ilişkin hükümlerini incelemek gerekmektedir.

[1] Bu bağlamda, Futbol Disiplin Talimatı “*küme düşürme cezası*”ndan söz ederken, Futbol Müsabaka Talimatı madde başlığında “*alt kümeye indirme*”, madde metninde ise “*bir alt lige indirme*” terimlerini kullanmaktadır. Her iki düzenlemenin konuya ilişkin hükümleri [Futbol Disiplin Talimatı m.55 (bu madde 23/8/2011 tarihli yeni Futbol Disiplin Talimatı’nda 58.madde olmuştur), Futbol Müsabaka Talimatı m.24] uygulanacak cezaların türleri bakımından da birbiriyle tam olarak örtüşmemektedir.

Yalnız, bunu yapmadan önce, “Statü” ve “Talimat” kavramlarının açıklığa kavuşturulması ve aralarındaki hiyerarşinin belirlenmesi yararlı olacaktır. Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’a baktığımızda, “Tanım ve Kısaltmalar”a ilişkin 2.maddenin (i) bendinde, “TFF Statüsü” nün “Bu Kanunda belirtilen usul ve esaslar ile Kanunun uygulanmasına yönelik diğer hususlara dair Genel Kurul tarafından yapılan futbola ilişkin düzenleme” (ayrıca bkz.Geçici Madde 3 ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü m.23); (j) bendinde de “Talimat”ın “Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ve söz konusu Statünün çizdiği çerçevede Yönetim Kurulu tarafından yapılan düzenleme” olarak tanımlandığını görmekteyiz. Bu tanımlar TFF Genel Kurulu tarafından hazırlanan Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ile TFF Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan talimatlar arasındaki hiyerarşiyi göstermek bakımından büyük önem taşımaktadır. Hiyerarşik olarak “Statü”, “Talimat” a göre daha üsttedir ve bir “Talimat”ın “Statü”ye aykırı olması ya da “Statü” ile verilmemiş bir yetkinin “Talimat”la tanınması mümkün olmamak gerekir.

Yine Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un “İlk Derece Hukuk Kurulları”na ilişkin 5.maddesinin 3.fıkrasında ise şöyle bir düzenleme mevcuttur: “(3) TFF talimatları ilgili talimatın yayımından, ilk derece hukuk kurulları tarafından alınan kararlar ise ilgili kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde itiraz edilmez ise kesinleşir. İlk derece hukuk kurullarının görevlerine giren konularda ve bunlar tarafından verilen kararlara karşı yargı yoluna başvurulamaz.” Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 5.maddesinin 3.fıkrasındaki bu hüküm önemlidir, zira Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’da ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü’nde yer almayan bir yetkinin TFF’nin şu veya bu kuruluna bir “talimat”la tanınması durumunda, normlar sıralamasına (hiyerarşisine) açık bir aykırılık bulunmasına rağmen bu açık aykırılığın meşruiyet kazanarak kesinleşmesi sonucunu doğurmaktadır. Oysa, Türk hukuk sisteminin genel ilkelerini TFF mevzuatına uyguladığımızda, normlar hiyerarşisinde Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’dan ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü’nden sonra gelen ve bunların uygulanmasını sağlamak üzere yapılmış olan talimatlar vasıtasıyla Kanun’u veya Statü hükümlerini değiştiren veya çerçevesini aşan nitelikte hükümler sevk edilmesi mümkün olmamak gerekir.

Bu açıdan ve konumuzla sınırlı olarak bakıldığında, disiplin ihlalleri ve sportmenliğe aykırı fiiller ile bunlara uygulanacak cezalar konusunda “talimat” hazırlarken TFF Yönetim Kurulunun uymak zorunda olduğu çerçevenin Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un “Cezalar” a ilişkin 15.maddesinde çizilmiş olduğu görülmektedir: “(1) Futbol müsabaka ve faaliyetlerinde kulüplere ve kişilere disiplin ihlalleri ve sportmenliğe aykırı fiiller ve

bunlara uygulanacak cezalar, FIFA ve UEFA kurallarına uygun olarak TFF Statüsü ve Statünün çizdiği çerçevede Yönetim Kurulunun yapacağı talimatlarla belirlenir”.

Peki, bu gereğe uyulmadığı ve Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun veya Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ile çelişen bir “*talimat*” hazırlandığı takdirde ne olacaktır? Böyle bir durumda Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’da belirlenen süre içinde Tahkim Kuruluna başvurularak [Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun m.6, f.2 ve m.18, f.1; Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü m.62, f.1, b.(g)] “*talimat*”ın tamamen ya da sadece bazı hükümleri yönünden kısmen iptal edilmesi sağlanacaktır. Bu süre içinde Tahkim Kuruluna başvurularak “*talimat*”ın iptali istenmediği takdirde ise, idare hukuku kavramlarıyla paralellik kurularak^[2] mütalaa edildiğinde “*düzenleyici genel işlem*”e benzetilebilecek olan TFF Yönetim Kurulu “*talimat*”ının ilgiliye uygulanması durumunda, uygulama işleminin yazılı olarak bildirilmesi üzerine, düzenleyici işleme karşı dava açma süresi yeniden doğar ve ilgililer, uygulama işlemine karşı Tahkim Kurulu nezdinde dava açarken, bu uygulama işleminin dayanağı olan düzenleyici işlemin, yani “*talimat*”ın, Kanun’a ve Statü’ye aykırı olduğunu ileri sürerek uygulama işlemiyle birlikte düzenleyici işlemin de iptalini dava edebilirler. Bilindiği üzere, idare hukukunda düzenleyici işlemin süresinde iptal davası açılarak iptal edilmemiş olması, bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz; ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem ya da her ikisi aleyhine dava açabilirler.^[3] Aynı esasın spor disiplin hukukunda da geçerli olması gerekir.

Futbol Müsabaka Talimatı’nın “*Puan Silinmesi, Ligden Çıkarılma ve Alt Kümeye İndirme*”ye ilişkin 24.maddesinin 1.fıkrasının (d) bendinde, “*d) Bir müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkileyen veya buna teşebbüs eden takımlar bir alt lige indirilir. Alt lig bulunmaması halinde bir yıl müsabakalara alınmazlar. /Bir futbolcuya veya kulübe teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır*” şeklinde bir hüküm bulunmaktadır. Hüküm bu haliyle Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’a veya Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü’ne aykırı değildir. Ancak, aynı maddenin 2.fıkrasında; “*Bu maddenin ‘a’, ‘b’ ve ‘c’ bentleri ile ilgili olarak karar vermeye Disiplin Kurulları; ‘d’ ve ‘e’ bentleri ile ilgili olarak karar vermeye TFF Yönetim Kurulu yetkilidir*” hükmü mevcuttur. Bu hükmün TFF Yönetim Kuruluna ilişkin olan kısmı Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü’nün “*Yönetim Kurulunun Yetkileri*”ni düzenleyen 35.maddesinin 1.fıkrasının (m) bendi ile bağdaşmamaktadır. Türkiye

[2] Bkz. aşağıda dipnot 10 ve dipnot 26.

[3] Gözübüyük/Tan, İdare Hukuku, Cilt 2, İdari Yargılama Hukuku, 4.Bası, Ankara 2010, sh.953 vd. no 633 vd.; Turan Yıldırım, İdari Yargı, 2.Baskı, İstanbul 2010, sh.398.

Futbol Federasyonu Statüsü'nün bu bendi şu şekildedir: “*m) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Disiplin Kurullarının görev ve yetkileri dışında kalan hususlarda; kulüpler, futbolcular, teknik yönetici ve öğreticiler, hakemler, müsabaka görevlileri ile futbol alanında görevli diğer ilgililerin başvurularını karara bağlamak*”. Hangi hususların Disiplin Kurulunun görev ve yetkileri dışında kaldığı konusunda ise Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün “*Disiplin Cezaları*” na ilişkin olan 58.maddesinin 2.fıkrası yol göstermektedir: “*Disiplin Kurulları, kulüpler ve kişiler tarafından sergilenen tüm disiplin ihlalleri veya sportmenlik dışı davranışları ele alır ve karara bağlar.*” Ve bu disiplin cezaları arasında tüzel kişiler için “*Bir alt lige düşürme*” cezası bulunmaktadır [Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün 58.maddesinin 3.fıkrasının 3.bendinin (j) alt bendi]. Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nde veya Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da TFF Yönetim Kuruluna “*bir alt lige düşürme*” cezasını uygulama yetkisi veren herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kaldı ki, “*... şike, teşvik primi (ile) mücadele etmek*” TFF'nin asli amaçlarından [bkz. Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun m.3, (g) bendi ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü m.2, f.1, (g) bendi] biri olup, bu amaç TFF'nin, şike ve teşvik primi iddialarına, sadece “*kulüpler, futbolcular, teknik yönetici ve öğreticiler, hakemler, müsabaka görevlileri ile futbol alanında görevli diğer ilgililerin başvuruları*” üzerine değil, re'sen de el koyabilmesini gerektirir. Nitekim Etik Kurulu Talimatı'nın 7.maddesinin 1.fıkrası da bunu teyit etmektedir: “*(1) TFF Yönetim Kurulu, ihbar üzerine ya da re'sen öğrendiği ve ciddi bulunduğu şike ve teşvik primi iddialarını, incelenmesi için Kurul'a intikal ettirir.*”

O zaman, disiplin cezaları bakımından TFF Yönetim Kurulunun görev ve yetkilerinin neler olduğu sorusu karşımıza çıkmaktadır ki, bu soruyu da Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün 58.maddesinin 1.fıkrası cevaplandırmaktadır: “*Futbol müsabakaları ve organizasyonlar sırasında kulüpler ve bireyler tarafından işlenen tüm disiplin ihlalleri ve sportmenlik dışı davranışlar ve bu gibi kulüp ve kişilere uygulanacak disiplin cezaları TFF Yönetim Kurulu tarafından, genel kabul görmüş ulusal ve uluslararası uygulamalar ile FIFA ve UEFA Disiplin Talimatları doğrultusunda çıkarılacak TFF Disiplin Talimatı'nda düzenlenir*”. Demek ki, TFF Yönetim Kurulu sadece disiplin cezası verilmesini gerektiren disiplin ihlallerinin ve sportmenlik dışı davranışların neler olduğunu tanımlamakla görevlendirilmiş ve bu çerçevede hazırladığı Futbol Disiplin Talimatı'nda da, “*C. Disiplin İhlalleri*” üst başlığı altında, “*Müsabaka Sonucunu Etkileme*”yi (m.55; bu madde 23/8/2011 tarihli yeni Futbol Disiplin Talimatı'nda 58.madde olmuştur) bir disiplin ihlali olarak nitelendirmiştir. Görüleceği üzere, şike ve teşvik primi iddiaları bakımından Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ile Futbol Disiplin Talimatı birbiriyle ahenk içindedir.

Şu halde, Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü hükümleri çerçevesinde TFF Yönetim Kurulunun “*bir alt lige düşürme*” cezası verme yetkisi bulunmamaktadır. Böyle olunca, bu yetkinin ona bir talimatla (Futbol Müsabaka Talimatı) tanınması mümkün değildir. Mevcut hukuki durum UEFA Statüsüne de uygun değildir. Nitekim 25 Mart 2010 tarihli UEFA Statüsü’nün 57.maddesinde disiplin cezası vermek üzere sadece Kontrol ve Disiplin Kurulunun ve İtiraz (istinaf) Kurulunun yetkili olduğu açıkça belirtilmiştir.^[4]

Yalnız, şu hususa da işaret etmek gerekir ki, Futbol Müsabaka Talimatı’nın TFF Yönetim Kuruluna “*bir alt lige indirme*” cezası verme yetkisini tanıyan 24.maddesinin 2.fıkrası, yayımlanmasından sonra süresi içinde itiraz edilmediğinden ve aradan geçen zaman zarfında TFF Yönetim Kurulu tarafından veya bir uygulama işlemi vesilesiyle vuku bulan itiraz üzerine Tahkim Kurulu tarafından kaldırılmadığından, TFF Yönetim Kurulunu şimdilik bağlamaktadır. Yoğun kamu oyu baskısı dikkate alındığında, TFF Yönetim Kurulunun şu aşamada talimat değişikliğine giderek durumu düzeltmesi de pek mümkün görülmemektedir.^[5] Bu takdirde durumun hukuka uygun hale getirilmesi için düşünülecek hukuki çare, “*bir alt lige indirme*” cezası uygulandığı zaman, uygulama işlemine karşı Tahkim Kuruluna itiraz ederken, bu uygulama işlemine dayanak oluşturan düzenleyici işlemin (Futbol Müsabaka Talimatı’nın ilgili hükmünün) Kanun’un ve Statü’nün çizdiği çerçevenin dışına çıktığını ileri sürmek olabilir.^[6] Nitekim Futbol Müsabaka Talimatı’nın 24.maddesinin son

[4] Güncelliği bakımından belirtelim ki, UEFA Şampiyonlar Ligi Talimatı’nın, UEFA’nın, elinde bulunan vakia ayrıntılarından ve bilgilerden, tamamen kendi takdiri çerçevesinde, bir kulübün milli veya milletlerarası düzeydeki bir maçın sonucunu haksız olarak etkileme faaliyetine doğrudan doğruya veya dolaylı olarak karıştığı sonucuna varması halinde o kulübü UEFA Şampiyonlar Ligi müsabakalarına katılmaktan bir sezon için men etmesine imkan veren hükmü (m.2.05), bir disiplin cezası uygulaması olarak değil, sadece “*idari bir tedbir*” (“*mesure administrative*”) uygulaması olarak anlaşılmalıdır. Nitekim, UEFA Şampiyonlar Ligi Talimatı’nın 2.06.maddesi, açıkça, Talimat’ın “*2.05 fıkrasında belirtilen idari men (kabul etmeme) tedbirine ilave olarak, UEFA’nın yargı organları, şartlar gerektiriyorsa, UEFA Disiplin Talimatına uygun olarak disiplin tedbirleri de alabilirler*” hükmünü içermektedir.

[5] Bu nokta biraz aşağıda, incelememizin ikinci bölümünde (dipnot 8 civarında) tekrar ele alınacaktır.

[6] O zaman da Tahkim Kurulunun bağımsızlığı ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle medyanın ve kamu oyunun yoğun ilgi ve dikkatine konu olan olaylarda, Tahkim Kurulunun, ne ölçüde, kendisini seçen organın hazırladığı bir talimatı veya bu talimatın bir maddesini hukuka aykırılık gerekçesiyle ortadan kaldırarak bu organın almış olduğu kararı iptal edebileceği ve onunla ters düşmeyi göze alabileceği ciddi şekilde sorulabilir. Bu açıdan bakıldığında, 3813 sayılı Kanun’un Tahkim Kurulunun oluşturulması yetkisini TFF Genel Kuruluna bırakan sisteminin bu gibi çatışmalarda Tahkim Kuruluna daha fazla hareket kabiliyeti sağladığı söylenebilir. Ancak, bu sistem UEFA nezdinde kabul görmemektedir!

fıkrası; “Gerek TFF Yönetim Kurulu’nun verdiği ve gerekse Disiplin Kurulları’nın verdiği kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde itiraz harç mabzuzu ile birlikte Tahkim Kurulu’na başvurulabilir” demek suretiyle bu imkanın kullanılmasına zemin hazırlamaktadır. Futbol Müsabaka Talimatı’nın “Müsabaka Sonucunu Etkileme”ye tahsis edilmiş 25.maddesinin 4.fıkrası da aynı doğrultudadır: “(4) Söz konusu ihlalleri gerçekleştirdiği tespit edilen kulüpler hakkında bu talimatın 24.maddesinin ‘d’ bendi hükümleri uygulanır. TFF Yönetim Kurulu’nun bu kararına yapılacak itirazlar Tahkim Kurulu tarafından nihai olarak karara bağlanır”. Futbol Müsabaka Talimatı’nın her iki maddesi de Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un “(1) Bu Kanuna dayanılarak çıkarılacak TFF talimatları, düzenlemeleri ile bunlara ilişkin uygulamalar aleyhine, ... Tahkim Kurulu nezdinde itirazda bulunulabilir” hükmünü âmir 18.maddesine uygundur [ayrıca bkz.aynı Kanun m.6, f.2 ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü m.62, f.1, b.(g)].

Şimdi, “bir alt lige indirme” cezasıyla ilgili olarak, gelelim incelememizin ikinci bölümüne: Etik Kurulunun bu konudaki görev ve yetkileri ile çalışma usulleri.

Etik Kurulunun görevi Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü’nün 60.maddesinin 1.fıkrasında şu şekilde belirlenmiştir: “1. ...Etik Kurulu, Türk futbolunun etik değerleri ve marka değerinin korunması ve toplumdaki saygınlığının zedelenmesinin önüne geçilmesi konusunda gerekli hukuki denetimleri yapar.”. Etik Kuruluna “Müsabaka Sonucunu Etkileme” olarak adlandırılan disiplin ihlali bakımından önemli bir araştırma ve inceleme yetkisi tanındığı talimatlardan da anlaşılmaktadır. Nitekim, Futbol Müsabaka Talimatı’nın 25.maddesinin 2.fıkrası, “Müsabaka sonucunu etkileme iddialarını inceleme ve gerekli araştırmayı yapma yetkisi Etik Kurulu’na aittir”; Etik Kurulu Talimatı’nın “Kurul’un Görevleri”ne ilişkin 4.maddesinin 1.fıkrasının (b) bendi de, “Kurul:... b) Şike ve teşvik primi iddialarını incelemek... ile görevli ve yetkilidir” demek suretiyle bu önemi ortaya koymuştur.

Bu bağlamda, Futbol Müsabaka Talimatı’nın 25.maddesinin 2. ve 3.fıkralarında şu hükümler sevk edilmiştir: “(2) Müsabaka sonucunu etkileme iddialarını inceleme ve gerekli araştırmayı yapma yetkisi Etik Kurulu’na aittir. / (3) Etik Kurulu, hazırlayacağı raporu TFF Yönetim Kurulu’na sunar. TFF Yönetim Kurulu, rapora ve sair delillere dayanarak vicdani kanaatine göre karar verir. “Etik Kurulu Talimatı’nın “B- Şike ve Teşvik Primi İddialarının İncelenmesi” başlığı altında bulunan 7.maddesinin 1.fıkrasında ise “TFF Yönetim Kurulu, ihbar üzerine ya da re’sen öğrendiği ve ciddi bulunduğu şike ve teşvik primi iddialarını, incelenmesi için Kurul’a intikal ettirir” hükmü mevcuttur.

Etik Kurulunun yapacağı incelemenin kapsamına gelince; bir kere, Etik Kurulu, kendisine intikal ettirilen müsabakalarla ilgili olarak her türlü resmi ya da

özel kuruluş, kurum veya kişilerden ve adli mercilerden bilgi ve belge isteyebilir; gerektiğinde müsabakada görevli hakemleri, gözlemcileri, temsilcileri, ilgili futbolcuları ve yöneticileri, aracı kişileri ve bunların dışında olayın aydınlatılmasına yardımcı olabilecek kişileri çağırıp dinleyebilir. Sonra, Etik Kurulu, bu kurum, kuruluş ve kişilerle doğrudan doğruya yazışma yapmak ve tebligat çıkarmak yetkisine sahiptir. Bu bağlamda, kulüpler, kulüp yöneticileri, kamu hukuku ve özel hukuk tüzel kişileri, anlaşmalı futbol müsabakalarının önlenmesi amacı çerçevesinde ve bu amaca hizmet etme bilinci doğrultusunda, Etik Kurulunun her türlü bilgi, belge ve delile ulaşması konusunda gereken yardımı yapmakla yükümlüdürler (Etik Kurulu Talimatı m.7, f.2, 3 ve 4). Görüleceği üzere, Etik Kuruluna son derece geniş araştırma yetkileri tanınmıştır. Diğer bir deyişle, Etik Kurulu kendi araştırmasını, o sırada yapılmakta olan başka araştırmalardan bağımsız olarak yürütebilecek yasal araştırma imkanlarına sahiptir. Hatta asıl olan, onun diğer soruşturma ve araştırmalarla yetinmemesi, kendi soruşturma ve araştırmasını yapmasıdır; bu açıdan bakıldığında, Etik Kurulu bir süreyle de sınırlı değildir (halbuki, “etik davranış ilkesi ihlalleri” nde Etik Kurulu inceleme ve araştırmasını bir aylık süre içinde sonuçlandırmak mecburiyetinde olup, ayrıca inceleme ve araştırma yaptığı sırada olay hakkında yargı yoluna gidildiği veya olay Disiplin Kurulu ya da Tahkim Kurulu’na ele alındığı takdirde, inceleme ve araştırma işlemlerini durdurmak zorundadır; bkz. Etik Kurulu Talimatı m.6, f.1 ve f.4). Fakat, bu çerçevede dikkati çeken husus; Etik Kurulunun, şike ve teşvik primi iddiaları hakkında yapacağı soruşturma ve araştırmada, ilgililerin savunmasını almaya mecbur kılınmamış olmasıdır. Nitekim Etik Kurulu Talimatı m.7, f.2, Etik Kurulu sadece “gerektiğinde müsabakada görevli hakemleri, gözlemcileri, temsilcileri, ilgili futbolcuları ve yöneticileri, aracı kişileri ve bunların dışında olayın aydınlatılmasına yardımcı olabilecek kişileri çağırıp dinleyebilir” demek suretiyle, ona ilgililerin savunmasını alıp almama konusunda bir takdir yetkisi vermiştir. Halbuki, Etik Kurulunun inceleyebileceği bir başka ihlal türü olan “etik davranış ilkesi ihlali” nde Etik Kurulu “ilgisinden” savunma istemek zorundadır (Etik Kurulu Talimatı m.6, f.3). Şu halde, Etik Kurulu Talimatı’nın halihazır durumu itibarıyla Etik Kurulu şike ve teşvik iddiaları hakkında, bunlara karışanların savunmasını almadan rapor hazırlayarak TFF Yönetim Kuruluna sunabilecek ve TFF Yönetim Kurulu açısından da ilgililerin savunmasını almak gibi bir mecburiyet öngörülmediğinden, “bir alt lige indirme” gibi son derece ağır bir ceza ilgililerin hiç savunması alınmadan verilebilecektir. Böyle bir sonucun kabul edilemeyeceği ve üst düzey hukukçulardan oluşan hiçbir Etik Kurulunun böyle bir yol izlemeyeceği kuşkusuz olsa da, teorik olarak durum budur. Kabul edilemez nitelikteki bu sonuç, biraz sonra da değinileceği gibi, TFF Yönetim Kurulunun aslında “bir alt lige indirme” cezasını verme yetkisiyle donatılmadığını; haiz olduğu yetkinin Etik Kurulunun raporu üzerine olayı

Disiplin Kuruluna intikal ettirmek veya (soruşturmayı orada sonlandırarak) ettirmemekten ibaret olduğunu göstermektedir. Disiplin Kurulu savunma almadan ceza veremeyeceği için (Futbol Disiplin Talimatı, m.72, f.1; bu hüküm 23/8/2011 tarihli yeni Futbol Disiplin Talimatı'nda m.75, f.1'de yer almıştır), böylece, her disiplin cezasının vazgeçilemez ve emredici bir unsuru olan savunma hakkı da sağlanmış olacaktır.

Etik Kurulu, bu şekilde yaptığı soruşturma ve araştırma sonucu elde edeceği delilleri serbestçe değerlendirir. Soruşturma konusu olayla ilgili olarak, Etik Kurulu her türlü delili değerlendirme hak ve yetkisine sahiptir (Etik Kurulu Talimatı m.7, f.5).

Etik Kurulu yaptığı araştırma neticesinde bir rapor düzenler ve TFF Yönetim Kurulunca gerekli kararın verilmesini teminen bu raporu TFF Başkanlığına sunar. Etik Kurulunun raporunun rapora konu edilen kişi, kurum veya kuruluşlara tebliğ edilip edilmeyeceği açık değildir. Ama, her halükarda, bu rapora karşı ancak Yönetim Kurulu'nun konuya ilişkin kararı ile birlikte Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilir (Etik Kurulu Talimatı m.7, f.6). Etik Kurulunun raporunun TFF Yönetim Kurulu açısından mütalaa niteliğinde olduğuna özellikle işaret etmek gerekir. Diğer bir deyişle, bu raporun TFF Yönetim Kurulu bakımından bir bağlayıcılığı yoktur. TFF Yönetim Kurulu bir müsabakada şike yapıldığı veya teşvik primi verildiği hususundaki nihai kararı delillere ve vicdani kanaatine göre verecektir (Etik Kurulu Talimatı m.7, f.7). Demek ki, TFF Yönetim Kurulu, Etik Kurulunun şike yapıldığına veya teşvik primi verildiğine ilişkin sonucunu kabul etmek zorunda değildir; deliller ve vicdani kanaati aksi yönde ise, tamamen başka bir karar verebilir.

Etik Kurulunun raporu üzerine TFF Yönetim Kurulunun verebileceği kararın ne olabileceği konusunda Etik Kurulu Talimatı'nda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ama Futbol Müsabaka Talimatı'nın 25.maddesinin 4.fıkrası ve bu hükmün atfıyla 24.maddesinin (d) bendi hükmü birlikte mütalaa edildiğinde, TFF Yönetim Kurulu tarafından uygulanacak cezanın "*bir alt lige indirme*" cezası olduğu anlaşılmaktadır. İncelememizin birinci bölümünde açıklandığı üzere, bu yöntem hukuka uygun değildir, zira TFF Yönetim Kuruluna, bir "*talimat*"la, Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un ve Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün vermediği bir yetkiyi tanıma sonucunu doğurmaktadır. Aslında Etik Kurulu Talimatı, TFF Yönetim Kurulunun sadece "*gerekli kararı*" vereceğinden söz etmekte, bu kararın "*bir alt lige indirme*" olduğu konusunda herhangi bir hüküm içermemektedir. TFF Yönetim Kurulunun, Etik Kurulunun raporu üzerine vereceği karar, deliller elveriyorsa ve vicdani kanaati somut olayda şike veya teşvik primi uygulamasının söz konusu olduğu yolunda oluşuyor ise, olayı Futbol Disiplin Talimatı çerçevesinde işlem yapılmak üzere Disiplin Kuruluna intikal ettirmekten; aksi

takdirde soruşturmayı orada sonlandırmaktan ibaret olmalıdır.^[7] Aksi takdirde, Futbol Disiplin Talimatı'nın şike ve teşvik primine ilişkin hükümlerinin kayda değer hiçbir işlevi kalmaz. Öte yandan, Futbol Disiplin Talimatı'nın açık hükümlerine bir istisna getirilerek Etik Kurulunun raporu üzerine şike ve teşvik primi iddiaları hakkında TFF Yönetim Kuruluna disiplin cezası verme yetkisi tanınacaksa, bunun neden bizzatıhi Futbol Disiplin Talimatı ya da Etik Kurulu Talimatı veya daha da doğrusu Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ile değil de, bu düzenlemelere göre şike ve teşvik konusunda ancak dolaylı bir öneme sahip Futbol Müsabaka Talimatı ile yapıldığı da pek anlaşılammaktadır. Ama, gelişmeler Futbol Müsabaka Talimatı'nın 24.maddesinin 1.fikrasının (d) bendi ile aynı maddenin 2.fikrasındaki hüküm nedeniyle TFF Yönetim Kurulunun, kendisini, süresi içinde itiraza uğramadığı için kesinleşmiş olan bu hükümle bağlı saymış olduğunu göstermektedir.^[8] İtiraf etmek gerekir ki, TFF Yönetim Kurulu, Futbol Müsabaka Talimatı'ndaki hukuki aksaklığın farkına varmış olsa bile, somut olay vesilesiyle hasil olan ağır psikolojik ortam ve yoğun kamu oyu baskısı karşısında onun, Futbol Müsabaka Talimatı'nın bu hükmünü değiştirerek kaldırması ve böylece “*bir alt lige indirme*” cezası bakımından Disiplin Kurulunu yetkili kılarak dosyayı ona intikal ettirmesi kamu oyuna anlatılması son derece güç bir davranış olacaktır. Demek ki, mevcut şartlar altında, TFF Yönetim Kurulunun Futbol Müsabaka Talimatı'ndaki hukuki aksaklığa rağmen yapacağı uygulama işlemi (“*bir alt lige indirme*” cezası vermesi) çerçevesinde durumun Tahkim Kurulunun değerlendirmesine arz edilmesinden ve Tahkim Kurulu tarafından düzeltilmesinden^[9] başka bir yol kalmamış gibi görünmektedir.

İncelememizin üçüncü bölümünde, en yetkili ağızlar tarafından dile getirilen ve “*TFF'nin yargı organının yerine geçerek karar vermesinin doğru olmadığına*”, olayın cezai boyutu hakkında savcılık tarafından hazırlanacak “*iddianamenin beklenmesinin isabetli olduğuna*” yönelik yorumlara değinilecektir. Zira bu yorumlar ceza hukuku ile spor hukukunun aynı fiil hakkında farklı kulvarlarda aynı anda uygulanabilen araçlar olduğunu tamamen görmezden gelmekte, reddetmektedir.

[7] Zaten bu nedenledir ki, Etik Kurulunun TFF Başkanlığına sunacağı raporda şike ve teşvik primi iddiasının sabit görülmesine gerek yoktur. Bu açıdan bakıldığında önemli olan, şike ve teşvik primi iddiasının gerçekliği konusunda soruşturmanın derinleştirilmesini gerektirecek ölçüde ciddi delillerin bulunup bulunmaması; diğer bir deyişle, iddianın bütün yönleriyle soruşturulmasını gerektirecek ölçüde kuvvetli bir şüphenin doğup doğmamasıdır.

[8] Ayrıca bkz. incelememizin birinci bölümünde dipnot 5 civarı.

[9] Ancak bkz.yukarıda dipnot 6. Tabii, Tahkim Kurulu durumu düzeltirse, bu yöntem zaman yönünden önemli bir kayba neden olacaktır.

Burada da bir idare hukuku kavramı olarak disiplin hukuku verileriyle paralellik kurarak sonuca varmak yararlı olacaktır.^[10] Bilindiği üzere, Ceza Kanunu'nun suç saydığı bir eylem ya da davranışta bulunan kişi hakkında, disiplin soruşturmasının yanında, adli soruşturma ve kovuşturma yapılabilir, buna bir engel bulunmamaktadır.^[11] Bu bağlamda disiplin soruşturması ile ceza soruşturması ve kovuşturması kural olarak birbirinden bağımsız olmalıdır.^[12]

[10] Belirtmek gerekir ki, özellikle İsviçre hukukunda, idare hukukundaki disiplin cezaları ile sportif disiplin cezaları arasında müşterek noktalar mevcut olmakla birlikte, aralarında bunların hukuki niteliğinden kaynaklanan çok önemli bir farkın bulunduğu ve bu farkın da birincinin kamu hukuku kaynaklı, ikincinin ise özel hukuk kaynaklı olmasından ileri geldiğine işaret edilmektedir; bkz.Marco Steiner, *La soumission des athlètes aux sanctions sportives, Etude d'une problématique négligée par le monde juridico-sportif, thèse de doctorat, Lausanne 2010*, sh.86. Spor kulüpleri kadar –kural olarak- milli Federasyonların da dernek formülü altında kurulduğu İsviçre bakımından böyle bir farklılık anlaşılabilir ise de, ülkemizde milli Federasyonların hukuki statüleri çok daha belirsiz –her halükarda İsviçre'dekinden farklı- olduğundan, aynı sonuca ulaşmak biraz daha güçtür. Nitekim, Türk doktrininde, örneğin Türkiye Futbol Federasyonunun hukuki statüsü bakımından bir dernek veya vakıf olmadığına; 5894 sayılı Kanun'dan sonra, genel idarenin dışında kalan ve özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk bir yapılanma (Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun m.1) olduğuna işaret edilmektedir (bu konudaki tartışmalar ve 5894 sayılı Kanun'dan önceki hukuki durum için bkz.Gözübüyük/Tan, age., Cilt 1, Genel Esaslar, 7.Bası, Ankara 2010, sh.411-412 no 491-492). TFF'nin “*özel hukuk hükümlerine tabi*” olmasının onun yaptığı düzenlemelerin ve işlemlerin hepsinin de özel hukuk kaynaklı sayılması için yeterli olup olmadığı tartışılabilir (nitekim, biraz sonra da değinileceği üzere, bu konu Fransa'da çok tartışılmıştır). Her halükarda, genel bir yaklaşımla denebilir ki, Türk hukuku bakımından idare hukukundaki disiplin cezaları ile sportif disiplin cezaları arasında, İsviçre hukukundakine oranla daha büyük benzerlikler bulunmaktadır. Nitekim, unutmamak gerekir ki, 5894 sayılı Kanundan önce, 3350, 3461,3813 sayılı Kanunlar döneminde, TFF “*hukuki, idari ve mali statüye sahip hizmet yerinden yönetim kuruluşu*”, “*kamu tüzel kişisi*”, “*atipik idari yapılanma örneği*” olarak nitelendirilmekteydi (bkz.Gözübüyük/Tan, age., Cilt I, sh.409 vd., no.489 vd., özellikle sh.411-412 no 491). Hemen belirtelim ki, Fransa'da da spor kulüpleri ve milli spor federasyonları kural olarak dernek formülü altında kurulmakta ise de, milli spor federasyonlarının disiplin alanındaki kararları, kamu hizmetinin icrası sırasında kamu gücüne ait yetkilerin kullanımını oluşturduğu ölçüde idari yargı denetimine tabi tutulmaktadır; bkz.L'activité sportive dans les balances de la justice, sous la direction de J.P.Karaquillo, Tome II, Paris 1991, sh.7. Ama, Fransız Danıştay'ı (Conseil d'Etat), 19 Mart 2010 tarih ve 318549 sayılı kararında, Uluslararası Bisiklet Federasyonun talebi üzerine Fransız vatandaşı bir sporcu hakkında doping yaptığı gerekçesiyle Fransız Bisiklet Federasyonu tarafından verilen disiplin cezasının, bu sporunun doping yaptığı müsabaka Fransız topraklarında cereyan etmediğine göre Fransız Bisiklet Federasyonunun kamu hizmeti misyonu çerçevesinde verilmiş sayılamayacağına ve idari işlem teşkil etmediğine, dolayısıyla idari yargının görev alanına girmediğine hükmederek, şimdiki kadarki görüşünü en azından doping konusunda yumuşatma sinyalleri vermiştir. Conseil d'Etat'nın milli federasyonların uluslararası federasyonlar ile olan ilişkilerini özel hukuk ilişkileri olarak nitelendirme eğilimi içinde olduğunu da belirtmek gerekir.

[11] Gözübüyük/Tan, age., Cilt 1, sh.1017 no 1062.

[12] Yücel Oğurlu, “*Ceza Mahkemesi Kararının Disiplin Cezalarına Etkisi ve Sorunu 'Ne Bis in Idem' Kuralı*”, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, S.2, 2003, Ankara, sh.101 vd., özellikle

Disiplin soruşturması, ceza soruşturması ve kovuşturmasından bağımsız yürür ve ceza kovuşturmasına devam edilmesi, disiplin cezasının uygulanmasını kural olarak durdurmaz. Nitekim Devlet Memurları Kanunu'nun 131.maddesinin 1.fıkrası hükmüne göre, bir memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, aynı olaydan dolayı onun hakkında disiplin soruşturması yapılmasını engellemeyecek ve geciktirmeyecek; başlamış olan ceza kovuşturmasına rağmen disiplin cezası uygulanabilecektir. Bu madde, İdarenin bağımsız olarak disiplin soruşturmasına başlayabilmesini kamu hizmetinin sağlıklı yürütülmesi amacıyla kabul etmiştir.^[13] Devlet Memurları Kanununun bu açık düzenlemesi, iki farklı yaptırımın, farklı alanları korumaya çalışmasından kaynaklanmaktadır. Şu halde, ceza soruşturması ve kovuşturması, disiplin cezasını durdurmayacağı gibi, ceza soruşturmasının ve kovuşturmasının sonucu da disiplin amirini bağlamayacaktır (bkz.Devlet Memurları Kanunu, m.131, f.2). Aynı şekilde, memurun ceza kovuşturmasından kurtulması ya da kovuşturmanın muhakemenin men'i ya da ilgilinin aklanmasıyla sonuçlanması disiplin cezası verilmesine engel değildir.^[14] Delil yetersizliği nedeniyle beraat eden kişiye de disiplin suçunu oluşturan eylem ya da davranışı dolayısıyla bir disiplin cezası verilmesine engel yoktur. Fiilin ilgili kimse tarafından işlendiği sabit olmakla birlikte yasadaki suçun oluşmadığı gerekçesiyle ceza mahkemesi tarafından beraat kararı verilmişse, aynı fiil bir disiplin suçunu oluşturduğu takdirde İdarece disiplin cezası verilebilir. Ama, aynı zamanda disiplin suçu da oluşturan eylemin ilgili tarafından işlendiği yönündeki mahkeme kararı, disiplin kurulunu ya da disiplin soruşturmasını yürüten yetkiliyi bağlayacaktır.^[15] Keza, kesin hüküm ilkesi çerçevesinde düşünüldüğünde, ceza mahkemesinin beraat kararı, eylem ya da davranışın gerçekleşmemiş olması ya da sanık tarafından işlenmemiş olması gerekçelerine dayanıyorsa, bu karar da disiplin cezası vermeye yetkili üstü ve kurulları bağlar; bu karardan sonra, eylem ya da davranışın ilgili tarafından işlendiği gerekçesiyle disiplin cezası verilemez.^[16] Bütün bu

sh.112.

[13] Yücel Oğurlu, agm., sh.112.

[14] Yücel Oğurlu, agm., sh.112 vd. Ayrıca bkz. Danıştay 12. Dairesinin 4 Şubat 2011 tarihli kararı (Hürriyet gazetesi, 2 Ağustos 2011): “Bir memurun belli bir fiili nedeniyle Ceza Kanunu kapsamında suçluluk durumundan kurtulması, onun disiplin soruşturmasına tabi tutulmasını engellemez. Disiplin soruşturma-yargılaması, ceza soruşturma ve kovuşturmasından bağımsız ve ayrıdır. Bu nedenle ceza soruşturma ve kovuşturması sırasında kullanılan veya kullanılmayan bir kısım delillerin disiplin soruşturması ve yargılaması sırasında kullanılmasında hukuka aykırı bir durum olmadığı gibi disiplin hukukunda kimi durumlarda kanaatin yeterli olması nedeniyle bunu yasaklayan bir düzenlemeye yer verilmemiştir”.

[15] Yücel Oğurlu, agm., sh.114.

[16] Yücel Oğurlu, agm., sh.114. Bkz. ve karşı. Futbol Disiplin Talimatı'nın “Disiplin Yargılamasının İadesi”ne ilişkin 90.maddesi (yeni Futbol Disiplin Talimatı m.93): “Disiplin Kurullarının, kesinleşen bir kararında dayanılan delillerin gerçeğe aykırı oldukları veya kararı

açıklamalar göstermektedir ki, ceza yargılamasının sonuçları beklenmeden disiplin cezası verilmesi, bazı hallerde, kişinin mağduriyetine yol açan ve telafisi son derece güç zararlar doğurabilen ve tazminat ödenmesine kadar gidebilen yansımaları da beraberinde getirebilmektedir. Onun için, eldeki delillerden ve disiplin soruşturmasındaki beyanlardan hareketle, özellikle, ceza mahkemesinin eylem ya da davranışın gerçekleşmemiş olması ya da sanık tarafından işlenmemiş bulunması gerekçelerine dayanarak beraat kararı vermesinin ihtimal dahilinde olduğu düşünülüyorsa, kamu hizmetinin görülmesinde ciddi bir aksaklık yaratmadığı sürece disiplin soruşturmasında ceza mahkemesinin vereceği kararın beklenmesi, disiplin hukuku yönünden adil bir karar verilmesini ve olası haksızlıkların önlenmesini sağlayacağından, belki de daha uygun olacaktır.^[17] Yalnız, bu yönleme ihtiyatla yaklaşılması ve disiplin soruşturması çerçevesinde titizlikle toplanan deliller iyice incelenip değerlendirildikten sonra başvurulması lazımdır. Diğer bir deyişle, olayın bir ceza soruşturmasına ve kovuşturmasına konu olması, kendiliğinden, ceza soruşturmasının ve kovuşturmasının sonucunun beklenmesini gerektirmez.

Aynı esaslar spor hukukunda da geçerlidir.^[18] Nitekim İtalya'da, meşhur Calciopoli (temiz futbol) skandalında, Torino Savcılığı, Eylül 2005'de, kayda

etkileyecek yeni bir delilin meydana çıktığı veya kararın yerine getirilmesi tamamlanmadan önce mevzuatta ilgililer lehine bir değişiklik yapıldığı takdirde; ilgili kişi veya kulüpler ile soruşturma mercileri, kararı veren Disiplin Kurulu'ndan yargılamanın iadesini talep edebilirler. Bu talep üzerine ilgili Disiplin Kurulu, inceleme sonucuna göre, önceki kararın değiştirilmesine yer olmadığına karar verebileceği gibi yeni bir karar da verebilir."

[17] Yücel Oğurlu, agm., sh.113 ve sh.123.

[18] Devletin vaz'ettiği hukuk kuralları ile spor federasyonlarının yarattıkları normlar arasındaki ilişkinin ne olduğu konusu tartışmalara neden olmuştur. Bu bağlamda, Almanya'da ve İsviçre'de hakim olan görüş, spor normlarının kaynağını ve sınırlarını Devletin hukukunda görmektedir (bkz. Antonio Rigozzi, L'arbitrage international en matière de sport, Bale 2005, sh.70 no 130). Bu görüş, özellikle İsviçre'de, Devlet tarafından tanınmış ve sınırları da yine Devlet tarafından belirlenmiş "dernek otonomisi"ne dayanmaktadır. Şöyle ki, dernek otonomisi, bir dernek kurup kurmama ve kimlerle kuracağını belirleme hakkı da dahil olmak üzere kişilerin, bazı emredici kurallar saklı kalmak kaydıyla, meydana getirecekleri topluluğu serbestçe düzenleme hakkını içerir; bu hak, dernek içi ilişkileri düzenleyen normlar yaratma gücünü, bu normları somut olaylara uygulama ve gerektiğinde normlara aykırılığı cezalandırma yetkisini, derneğin partönerlerini serbestçe seçebilme özgürlüğünü, üyeleri ihraç edebilme, derneğin organizasyonunu serbestçe gerçekleştirebilme ve dernek tüzel kişiliğini sona erdirebilme imkanlarını kapsar (Marco Steiner, age., sh.39 vd.). Daha ziyade Fransa, İtalya ve Belçika'da hakim olan ikinci görüş ise, spor düzenlemelerinin Devletin hukuk düzeninden tamamen ayrı ve bu hukuk düzeniyle karşılıklı etkileşim içinde olabilen gerçek bir hukuk düzeni oluşturduğunu savunur (Antonio Rigozzi, age., sh.70 no 130). Bu görüşlerden birincisi monist (birici) teori, ikincisi de düalist (ikicilik yanlısı) teori olarak adlandırılmaktadır (etraflı bilgi için bkz. Marco Steiner, age., sh.50 vd.). Türkiye'de Devletin spor alanına gittikçe artan müdahalesi ve bunun sonucunda federasyonların hukuki statüsü yönünden ortaya çıkan durum, monist (birici) teorisinin özellikle İsviçre'deki içerik ve anlamıyla aynen kabul edilmesini zorlaştırmaktadır. Ama,

alınan telefon görüşmelerinin içeriğinin şike veya maç satın alma suçunun işlendiğini kabul etmek için yeterli olmadığı gerekçesiyle ceza soruşturmasını durdurmuş iken, olaya, özellikle medyanın ve arkasından da kamu oyunun yoğun baskısı neticesinde, 3 Mayıs 2006 tarihinde İtalyan Futbol Federasyonu el koymuş ve sonuçta, 2006 yılı başında İtalyan Futbol Federasyonuna intikal eden skandal, aynı yılın Ekim ayı sonunda, bütün spor yargısı derecelerinden geçerek, bir alt lige indirme cezasıyla yaptırıma bağlanmıştır. Yalnız, bu olayda özellikle taraftar derneklerinin ve bazı hukukçuların İtalyan spor yargısını sadece telefon görüşmeleri kayıtlarına (deşifrelerine) dayanarak, bu kayıtları hiç dinlemeden ve hatta bazen savunma dahi almadan karar vermekle itham edip şiddetle eleştirdiklerini belirtmek gerekir. Gerçekten de, somut olayda, İtalyan Futbol Federasyonu bünyesindeki yargılama mercileri, İtalya Ligi ve Avrupa Şampiyon Kulüpler ligi bir ay içinde başlayacağından, kendilerini çabuk karar vermek zorunda hissetmişler ve telefon görüşmelerinin içeriğini açıklığa kavuşturmak, ilgililere olaylara ilişkin anlatımlarını yapmak ve savunma avukatlarına organize olmak için zaman tanımak, tanık ifadelerine başvurmak, suçlanan maçların (39 adet) video kayıtlarını incelemek için yeterli zamana sahip olmadıkları inancıyla hareket etmişlerdir. Nitekim, ilk derece spor yargılaması sadece 11 gün sürmüştür (3 Temmuz 2006-14 Temmuz 2006)! Sportif olaylarda çabuk karar verilmesi ihtiyacıyla açıklanan bu telaş nedeniyledir ki, İtalya'da 2005 yılında ortaya çıkan bu skandalın yansımaları günümüze kadar gelmiş; bugün, ilk Calciopoli skandalının birer uzantısı olarak, Calciopoli II, Calciopoli III skandallarından bahsedilir olmuştur.^[19] Bu durum, özel bir spor yargılamasının mevcudiyetinin açıklaması olarak kullanılan ve sportif olaylarda çabuk karar verilmesi ihtiyacına dayandırılan gerekçenin her zaman adil sonuçlara götürmediğini ; hukukun hangi alanında olursa olsun, adaletin gerçekleşmesinin belli bir inceleme-araştırma titizliği gerektirdiğini ve bunun da bazı hallerde zaman alabildiğini göstermektedir. Adil sonuca ulaşma bakımından sportif olaylar ve sportif olmayan olaylar arasında bir ayırım yapmak mümkün olmamak gerekir.

düalist (ikicilik yanlısı) teorinin hemen, alternatif teori olarak, benimsenmesi de o kadar kolay değildir. Çünkü kendi kendine yeterli ve tamamen bağımsız bir sportif hukuk düzeni fikri, devletlerin ülkelerinde ve yargı teşkilatlarının yanında faaliyette bulunan bağımsız hukuki alanları benimsemelerindeki güçlüklerle karşılaşmaktadır. Böyle bir “*bnakımız yapşınlar-bınakımız geçşinler*” fikri, demokratik Devletin etik ve felsefi temellerine aykırı düşebileceği gibi, bizatihi kendisi hem iç hukuk ve hem de milletlerarası kamu hukukundan kaynaklanan çok sayıda hukuki kontrol mekanizmalarına tâbi olan Devlet için çelişkili de olur; bkz. Marco Steiner, age., sh.51. Ama, tabii, Devlet bazı alanların spor federasyonları tarafından serbestçe düzenlenmesini pekala kabul edebilir.

[19] Calciopoli skandalının çeşitli safhaları ve gelişimi hakkında etraflı bilgi için bkz. <http://www.calciomio.fr/dossier-calciopoli>.

Nihayet, son olarak, Devletin spor olayı karşısındaki durumunun ne olduğuna kısaca değinmek gerekmektedir. Bugün, artık, sporun Devletin ilgilenmesi için yeterli öneme sahip olmadığı yolundaki klasik anlayışın gerçeklere uygun olmadığı çoktan anlaşılmıştır. Yadsınamayacak bir toplumsal olay haline gelmiş olan sporun başarısı, Devleti, birçok ülkede, sportif hareketin ortaya koyduğu sorunlara müdahale etmekteki geleneksel çekimserliğini kademeli olarak terk etmeye zorlamıştır. Böylece Devlet, sporun uzun zaman içinde bulunduğu kendine yeterlik (autarcie) durumunu giderek daraltmıştır. Bu açıdan bakıldığında, Avrupa'da, Devletin spor olayını egemenliği altına alması ve üstlenmesi bakımından iki yaklaşımın söz konusu olduğu görülmektedir: müdahaleci yaklaşım ve çekimser yaklaşım.^[20] Müdahaleci yaklaşımı benimseyen Devletlerin uygulamalarının çeşitli sektörlerde ve Devletten Devlete değişen bir yoğunlukta olduğu gözlenmektedir. Bu yaklaşımın tipik örneği Fransa'dır (İtalya, Polonya, Macaristan, Yunanistan diğer örneklerdir). Fransız Devleti, özellikle değişik milli federasyonları, bunlara atfedilen kamu hizmeti misyonu çerçevesinde kontrol etmek suretiyle sportif faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamaktadır. Böylece Fransa'da milli federasyonlar dernek şeklinde kurulan özel hukuk tüzel kişileri sıfatıyla^[21] tam bir bağımsızlık içinde faaliyet göstermekle birlikte, düzenlemelerini Devlet tarafından tanımlanan gereklere uygun şekilde hazırlamakla yükümlüdürler. Buna mukabil, çekimser anlayışa göre hareket eden Devletler, müsabaka sporlarından kaynaklanan hukuki sorunların özel kanunlar vazedilerek düzenlenmesinden, kanun koyucunun bu alana müdahale etmesinden mümkün olduğu kadar kaçınılması gerektiğini kabul etmektedirler. Bu anlayışın tipik ve en uç örneği İsviçre'dir (aynı ölçüde olmasa da, diğer örnekler arasında Almanya ve Avusturya sayılabilir). Nitekim, İsviçre'de Devlet tarafından gerçekleştirilmiş ve müsabaka sporlarını konu alan özel bir mevzuat bulunmamaktadır; bunun tek istisnası jimnastiği ve sporu teşvik etmek için çıkarılmış Federal Kanun olup, bu kanun milli spor yapılanmalarını gerekli antidoping kontrolleri yapmaya mecbur kılmaktadır. ABD yaklaşımı bu iki anlayışın arasında kalmaktadır. Nitekim ABD'de Amateur Sports Act, Amerikan Olimpiyat Komitesine açık bir kanuni dayanak sağlamakta, fakat onu, örneğin İtalyan Olimpiyat Komitesi gibi Devletin bir organı haline getirmemekte ya da Fransız spor federasyonları gibi idari yargı denetimine tabi kılmamaktadır.

Hangi yaklaşım benimsenirse benimsensin, bugün artık spor faaliyetinin basite alınabilecek, normal hukuk kurallarının uygulanmasıyla yetinilebilecek herhangi bir (sıradan) faaliyet olmadığı kolaylıkla kabul edilebilir. Bir spor

[20] Bu konuda bkz.Marco Steiner, age., sh.50 vd. ; Antonio Rigozzi, age., sh.70 no 130.

[21] Bkz.yukarıda dipnot 10.

hukuku vardır^[22] ve bu hukuk dalı, Devlet yargısının müdahalesini elden geldiğince kısıtlayan, adil bir spor düzeni arayışı içindedir. Spor hukuku; sağlık hukuku veya imar hukuku gibi bir “birleşme (buluşma) noktası”dır;^[23] spor dünyasının iç içe olduğu ilişkilerin bütün hukuki görünümünü tek bir nitelendirme altında toplar.^[24] Bu hukuk dalının spora uyguladığı normlar, Devletin yürürlükteki mevzuatından ve spor topluluklarının oluşturdukları düzenlemelerden meydana gelmektedir ve Devletin yürürlükteki mevzuatının spora uygulanması sportif olayların özellikleri ve özel gerekleri göz önüne alınarak vuku bulmalı;^[25] spor toplulukları da özel düzenlemeler yaparken Devletin yazılı ve yazılı olmayan emredici hukuk kurallarını mutlaka gözetmeli, Devletin temel haklar, kamu düzeni kuralları, ceza hukuku, büyük ölçüde idare hukuku, kişilik hakları, hizmet sözleşmesi gibi bazı sözleşmelere ilişkin emredici hükümler alanlarında bütün yetkileri muhafaza etme ve spor federasyonları da dahil olmak üzere bu alanlardaki normlarını herkese dayatma eğilimi içinde olduğunu unutmamalıdır.^[26]

[22] Piermarco Zen-Ruffinen, Droit du sport, Zurich 2002, sh.7 no 13; Antonio Rigozzi, age., sh.88 no 158; Marco Steiner, age., sh.55.

[23] Bu anlamda: Marco Zen-Ruffinen, age., sh.sh.7 no 13.

[24] Pierre Jolidon, “Le droit du sport en Suisse”, Revue suisse de jurisprudence 1990, sh.389 vd., özellikle sh.393.

[25] Marco Steiner, age., sh.56-57.

[26] Marco Steiner, age., sh.52-53. Yalnız, uygulamada FİFA ve UEFA karşısında durumun gerçekten böyle olup olmadığı tartışılması gereken ayrı bir konudur!